

Täysistunto

Torstai 24.11.2016 klo 15.59—21.40

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 163/2016 vp
Valiokunnan mietintö StVM 29/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 29/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Ja nyt edustaja Haatainen, valiokunnan puheenjohtaja.

Keskustelu

19.22 **Tuula Haatainen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyseessä on hallituksen esitys, joka koskee sairausvakuutuslain muuttamista, ja tässä esityksessä ehdotetaan naispuolisen työntekijän perhevapaista työnantajille aiheutuvia vanhemmuuden kustannuksia tasattavaksi 2 500 euron kertakorvauksella. Tuki ehdotettaisiin maksettavaksi työnantajille, jotka maksavat työ- tai virkaehtosopimuksen taikka työsopimuksen perusteella palkkaa vähintään yhdeltä kuukaudelta äitiysrahakauden aikana. Lisäksi edellytetään, että työ- tai virkasuhde on kestänyt vähintään 3 kuukautta ennen äitiysrahakauden alkua ja että se perustuu vähintään vuodeksi tehtyyn työsopimukseen. Lisäksi työajan tulee olla äitiysrahakauden alkaessa vähintään 80 prosenttia alan kokoaikaisen työntekijän säännöllisestä työajasta, ja tämä voidaan myös vastaavin edellytyksin maksaa adoptioäidin työnantajalle. Laki tulisi voimaan 1.4.2017. Olemme tästä saaneet myös työasiainvaliokunnan lausunnon.

Valiokunta kuulemisten jälkeen toteaa perusteluissaan, että erityisesti korostamme, että tämän uudistuksen tavoitteena on ennen kaikkea tasata vanhemmuudesta työnantajille koituvaa maksurasitusta, mutta tällä uudistuksella ei tavoitella vanhempainvapaiden tasaisempaa jakautumista vanhempien kesken, mitä tavoitetta valiokunnan näkemyksen mukaan on välttämätöntä muulla lainsäädännöllä edistää naisten tasavertaisten työllistymisedellytysten parantamiseksi. Valiokunta totesi, että tämä eri alojen työnantajille työntekijän äitiydestä koitua maksurasitus on eri suuruinen riippuen alan virka- tai työehtosopimuksista. Näin ollen tälle korvaukselle ei ole helposti määriteltävissä juuri oikeaa summaa. Tässä esityksessä on päädytty 2 500 euron suuruiseen kertakorvaukseen, jolla pyritään kompensoimaan työntekijän raskauden aikaisista sairauslomista, äitiysloman aikaisista lomarahastoista sekä sairaan lapsen hoitovapaan palkkakustannuksista työnantajalle aiheutuvia kustannuksia. Valiokunta toteaa myös, että näistä lomarahojen maksuvelvoite tai sairaan lapsen hoidon ajalta maksettava palkka ei välttämättä kohdistu samalle työnantajalle kuin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 120/2016 vp

maksettava korvaus, jos äidin työsuhde ei vanhempainvapaan jälkeen jatku saman työnantajan palveluksessa.

Valiokunta katsoo, että tuen merkitys on erityisen suuri palvelualoilla toimiville pienyrittäjille, jotka työllistävät paljon synnytysikäisiä naisia ja joille maksurasite äitiyden kustannuksista kohdentuu miesvaltaisia aloja enemmän. Valiokunnan saaman työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnon mukaan paluu saman työnantajan palvelukseen korvauksen saamisen edellytyksenä edistäisi ehdotettua paremmin naisten pysyvien ja jatkuvien työsuhteiden syntymistä. Valiokunta tuo myös esiin sen, että osa-aikaista työtä tekevien naisten työnantajat eivät tule saamaan korvausta, koska lakia sovelletaan vain niihin työntekijöihin, joiden työaika on vähintään 80 prosenttia alalla noudatettavasta kokoaikaisesta työajasta. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta katsoo, että nämä nuorten naisten määräaikaissiin ja osa-aikaissiin työsuhteisiin liittyvät huolet ovat aiheellisia, mutta valiokunta pitää kuitenkin merkittävänä, että lakiehdotuksen puutteista huolimatta uudistuksella nyt edetään mies- ja naisvaltaisten alojen työnantajille perhevapaista koituvien kustannusten taasaamisessa.

Esityksessä on arvioitu, että korvausta tulisi saamaan noin 30 000 työnantajaa ja kustannus olisi noin 75 miljoonaa euroa. Tämän esityksen vaatiman lisärahoituksen maksaisivat pelkästään työnantajat, ja näin ollen työnantajan sairausvakuutusmaksua on korotettava 0,06 prosenttiyksikköä, vuodesta 2018 alkaen vastaavasti 0,1 prosenttiyksikköä.

Lopuksi valiokunta toteaa, että Suomessa vanhempainvapaita käyttävät edelleen valtaosin naiset ja vaikka isyysvapaan käyttö on lisääntynyt, vanhempainvapaita käyttävien isien osuus on edelleen varsin pieni. Tämä tosiasia vaikuttaa hyvin vahvasti paitsi naisten työllisyyteen myös perheiden arkeen. Perhevapaiden tasaisempi jakautuminen miesten ja naisten kesken parantaisi naisten asemaa työmarkkinoilla. Samalla se vahvistaisi isän osallistumista lapsen hoitoon ja kasvatukseen jo varhaislapsuudessa. Valiokunnan mielestä on hyvä arvioida perhevapaajärjestelmän uudistamistarpeita.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esityksen 163/2016 sisältämän lakiehdotuksen. Tämän asian yhteydessä valiokunta äänesti lausumasta, ja siihen liittyen tähän on jätetty yksi vastalause.

19.28 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Esittelen sosialidemokraattien, vasemmiston ja vihreiden yhteisen vastalauseen.

Arvoisa herra puhemies! Hallitus esittää perhevapaista aiheutuvien kustannusten tasaimista naisten ja miesten työnantajien kesken maksamalla 2 500 euron kertakorvauksen niille naispuolisten työntekijöiden työnantajille, jotka maksavat palkkaa vähintään yhdeltä kuukaudelta äitiysrahakauden aikana, kun työaika on vähintään 80 prosenttia alan kokoaikaisen työntekijän säännöllisestä työajasta. Hallituksen tavoitteena on edistää synnytysikäisten naisten työllistymistä ja tasa-arvoista kohtelua työmarkkinoilla ja samalla parantaa naisvaltaisten yritysten työllisyyttä ja kasvua.

Hallituksen tavoitteet ovat kannatettavia, mutta esitetty keino ei näytä kovin vaikuttavasti vastaavan tavoitteisiin, mikä on käynyt selvästi ilmi asiantuntijakuulemisissa. Tätä on myös korostettu valiokunnan mietinnössä: tämä esitys pyrkii lähinnä tasaamaan maksurasitusta mies- ja naisvaltaisten alojen työnantajien kesken.

Arvoisa puhemies! Perhevapaajärjestelmä vaatii kokonaisuudistusta. Naisten työmarkkina-asemaa voidaan parantaa ja hoitovastuuta vanhempien kesken jakaa tasaisemmin en-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 120/2016 vp

sisijaisesti kehittämällä perhevapaajärjestelmää. Ajankohtaisessa keskustelussa on nostettu monilta tahoilta esiin perhevapaajärjestelmän kehittämisen ja kokonaisuudistuksen tarpeellisuus. Keskusteluissa on tullut esiin muun muassa seuraavia näkökulmia ja kehittämisajatuksia.

Nykyisessä muodossaan perhevapaat eivät vastaa muuttuneen työelämän tai monimuotoisten perheiden tarpeisiin eivätkä myöskään tue riittävästi isien osallistumista vanhemmuuteen. Perhevapaista pitäisikin tehdä nykyistä joustavampia, jotta voidaan parantaa perheiden hyvinvointia ja työllisyyttä.

On esitetty, että isien vastuuta pienten lasten hoitamisessa voitaisiin parantaa esimerkiksi pidentämällä ansiosidonnaisen vanhempainrahan maksuaikaa. Nykyistä pidempi vanhempainvapaa houkuttelisi entistä useampaa isää jäämään kotiin. Ansiosidonnaisesta vapaasta isille kiintiöidyn osuuden pitäisi olla nykyistä pidempi, samoin vanhempien kesken vapaasti jaettavan osuuden. Ansiosidonnaista osuutta voi nyt jakaa ainoastaan siihen saakka, kun lapsi on kaksi vuotta, mutta maksukautta voisi pidentää ja jaksottaa jopa kouluvuosiin asti, niin kuin Ruotsissa tällä hetkellä tehdään. Tarpeelliseksi on nähty myös vanhempien mahdollisuus olla yhtä aikaa kotona vauvan kanssa. Nykyisin tähän on mahdollisuus vain 18 päivän ajan. Tätäkin pitäisi pidentää.

Koska perhevapaajärjestelmä muodostaa kokonaisuuden, olisi uudistuksen yhteydessä tarpeen tarkastella myös kotihoidon tuen asemaa. Kannatusta saaneessa niin sanotussa SAK:n mallissa ansiosidonnaista kautta pidennetään ja vastaavasti kotihoidon tukea lyhennetään. Näin lisättäisiin työelämän tasa-arvoa, vahvistettaisiin lasten oikeutta varhaiskasvatukseen ja voitaisiin lisätä joustoja. Kotihoidon tukeen ei eri arvioiden mukaan voi puuttua yksittäisenä toimenpiteenä vaan nimenomaan osana kokonaisuudistusta.

Myös viime hallituskaudella käyttöön otettua joustavaa hoitorahaa olisi tarpeen kehittää, jotta töihin paluu olisi nykyistä joustavampaa ja jotta pienten lasten päivähoitopäivät eivät veny liian pitkiksi. Joustava hoitoraha tukee mahdollisuutta osa-aikatyöhön, jolloin äiti tai isä voi tehdä töitä 30 tuntia viikossa tai vähemmän ja käyttää näin enemmän aikaa alle kolmevuotiaan lapsensa hoitoon. Joustavan hoitorahan käyttöä on ehdotettu lisääväksi kehittämällä sekä etuuden tasoa että työelämän asenteita. Joustavan hoitorahan rinnalla tulisikin kehittää tuntiperusteisen varhaiskasvatusmaksun käyttöönottoa kunnissa siten, että maksut vastaavat paremmin hoidon määrää.

Varhaiskasvatukseen osallistuvien osuus suomalaislapsista on muihin Pohjoismaihin verrattuna matala; vain joka toinen alle kaksivuotias osallistuu varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksella on kiistattomia positiivisia vaikutuksia lapsen myöhempään kehitykseen. Varhaiskasvatus tulisi nähdä nykyistä vahvemmin osana lapsen oikeutta.

On hyvä, jos jotkin keskusteluissa olleista muutoksista voidaan toteuttaa kustannusneutraalisti. Yhteiskunnallisesti tärkeää perhevapaauudistusta ei pidä kuitenkaan toteuttaa säästö Hankkeena vaan ensi sijassa investointina perheiden hyvinvointiin ja lasten tulevaisuuteen.

Kannustamme hallitusta tarttumaan näihin ajatuksiin ja ryhtymään perhevapaajärjestelmän uudistamiseen. Esitämme asiasta vastalauseen toisessa käsittelyssä.

19.33 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä hallitus tosiaankin esittää perhevapaista aiheutuvien kustannusten tasaamista naisten ja miesten työnantajille maksamalla 2 500 euron kertakorvauksen naispuolisten työntekijöiden työnantajille. Tämä on tietenkin hyvä asia, mutta tällähän edistetään lähinnä tietenkin nimenomaan tasa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 120/2016 vp

arvoa näiden työnantajien välillä. Mutta tavoitteinaan hallituksella on ihan hyvät tavoitteet eliikkä synnytyksikäisten naisten työllistymisen edistäminen ja tasa-arvoinen kohtelu työmarkkinoilla, ja samalla naisvaltaisten yritysten työllisyyttä ja kasvua halutaan edistää.

Nämä ovat tosiaan kannatettavia tavoitteita, mutta monissa asiantuntijakuulemisissa on valiokunnassa tullut esille, että tämä keino ei ehkä kauhean hyvin kuitenkaan sitten näihin tavoitteisiin vastaa vaan tarvittaisiin todellakin, niin kuin edustaja Kiljunen totesi, tällöinen perhevapaajärjestelmän kokonaisuudistus, jotta naisten työmarkkina-asemaa voidaan parantaa ja jakaa hoivavastuuta vanhempien kesken tasaisemmin, ja juurikin tosiaan se perhevapaajärjestelmän kokonaisuus kaipaa sitä uudistamista.

Monta kertaa on tuotu esille se, että nykyisessä muodossaan perhevapaat eivät vastaa muuttuneen työelämän tai monimuotoisten perheiden tarpeisiin eivätkä myöskään tue riittävästi isien osallistumista vanhemmuuteen. Tämä on meillä suuri ongelma. Olisikin hyvä, että perhevapaista tulisi nykyistä joustavampia, jotta voidaan sitten perheiden hyvinvointia ja työllisyyttä parantaa. Etenkin isien vastuuta pienten lasten hoitamisessa voitaisiin parantaa esimerkiksi, jos ansiosidonnaisen vanhempainrahan maksuaika pitenis ja isille sitten olisi houkuttimia jäädä enemmän kotiin, ja myöskin tällöiset isille kiintiöidyt osuudet voisivat olla pidempiä.

Mutta todellakin perhevapaajärjestelmä kaipaa kokonaisuudistusta, ja toivottavasti hallitus ryhtyy siihen, jotta perheille tulee lisää joustavuutta hoivan järjestämiseen ja hyvinvointi paranee ja myöskin naisten työmarkkina-asema sitten paranee.

19.35 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta antoi tästä lakiesityksestä lausunnon, ja kuulemiemme asiantuntijoiden perusteella tämä lakiesitys ei toteuta sille asetettuja tavoitteita, ja siksi sd:n ja vasemmistoliiton edustajat jättivätkin valiokunnan lausuntoon eriävän mielipiteen.

Arvoisa puhemies! Vanhemmuuden kustannusten taseus on erittäin tärkeä ja kannatettava tavoite, mutta tämä malli on epätarkoituksenmukainen tämän tavoitteen toteuttamiseen. 2 500 euron kertakorvaus kaikille kokoaikatyötä tekevien äitien työnantajille vahvistaa lähinnä käsitystä siitä, että lasten hoitovastuu kuuluu äideille. Jos tämäkin rahasumma kokonaisuudessaan olisi käytetty isyysloman pidentämiseen, niin isyyslomaa olisi voitu pidentää 21 päivää. Perhevapaajärjestelmää tulee uudistaa kokonaisuudessaan niin, että vanhempainvapaat jakautuvat tasaisemmin isien ja äitien kesken. Tämä on tehokkain keino parantaa naisten työmarkkina-asemaa ja ehkäistä naisvaltaisten työpaikkojen työnantajille kohdistuvia ylimääräisiä työnantajakohtaisia kuluja.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausuntoon jättämässämme eriävässä mielipiteessä korostamme, että hallituksen esitystä olisi pitänyt korjata edes sen verran, että kertakorvauksen saamisen edellytyksenä olisi äidin palaaminen töihin saman työnantajan palvelukseen vanhempainrahakauden jälkeen. Nyt laki ei edellytä edes tätä.

19.37 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Hallitus esittää naisten tasa-arvoisen kohtelun ja työllistämisen edistämiseksi naispuolisen työntekijän perhevapaista työnantajille aiheutuvia vanhemmuuden kustannuksia tasattavaksi 2 500 euron kertakorvauksella. On äärimmäisen kannatettavaa, että vanhemmuuden kustannuksia korvataan nimenomaan työnantajalle, joka kuitenkin ottaa riskin työntekijän palkkaamisesta ja käytännössä tekee sitä asiaa koskevat päätökset. Ja se on nähtävä erityisen hyvänä asiana, että esitys kannustaa naisten palkkaamiseen kokoaikaisiin työsuhteisiin eikä näihin pätkä- ja silpputöihin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 120/2016 vp

Mutta kun valiokunnassa oppositio on jättänyt tähän vastalauseen, niin kyllä siitä vähän tulee mieleen se, että asia on vähän hakemalla haettu. Kun vastalauseetta ei keksitä asiasta, niin keksitään se sitten asian vierestä. Yhdestä hyvästä hallituksen esityksestä ja ideasta aloitetaan maailmojen syleily ja perhevapaiden kokonaisuudistus. Se, jos mikä, on politikointia. Tässä tulee mieleen semmoinen vähän väärin sammuttamisen maku: talo palaa ja on väärin sammutettu, kun sammutetaan toisesta kulmasta, kun olisi pitänyt aloittaa toisesta.

19.38 Niilo Keränen kesk: Herra puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja Haatainen esiteli oikein hyvin tämän valiokunnan mietinnön. Luen kuitenkin tämän valiokunnan mietinnön ensimmäisen virkkeen täältä: "Valiokunta pitää erittäin myönteisenä, että hallitus esittää työnantajille vanhemmuudesta aiheutuvien kustannusten tasaamista työnantajien kesken."

Herra puhemies! Tämä 2 500 euron kertakorvaus on erittäin tärkeä nimenomaan pienyrittäjille palvelualoilla, joilla on työssä paljon nuoria naisia. Mutta tässä on yksi puute, jota valitettavasti ei pystytty tämän lakiehdotuksen yhteydessä mitenkään korjaamaan: naisyrittäjää, joka itse jää perhevapaalle, tämä ei millään tavalla koske, ja myös heille olisi tärkeitä saada siitä jonkinlainen korvaus.

Herra puhemies! Tämä korvaus on kieltämättä aika hölmön näköinen, ja sehän monimutkaistaa tätä sairausvakuutusjärjestelmää, joka on kohtalaisen selkeä, vakuutusperusteinen ollut meillä tähän saakka. Mutta ehkä tämän kuitenkin voidaan katsoa olevan jonkinlainen päänavaus, kun tämä kuitenkin edistää jossain määrin naisten ja miesten tasa-arvoisuutta työelämässä. Jos ja kun tulevaisuudessa perhevapaitten muutostarpeita selvitetään, niin tämäkin asia sitten varmaan tulee esille ja korjatuksi.

19.40 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Minulla on ollut ilo leipoa tätä leiviskää neljä vuotta työkseni, joten voisin puhua tästä aiheesta kaksi viikkoa, mutta yritän hillitä itseni ihan teidän muiden takia.

Me kaikki tiedämme, että vanhemmuuden vapaisiin liittyy monenlaisia ongelmia. Yksi suurimmista ongelmista on se, että edelleenkin yli 90 prosenttia vanhemmuuden vapaista pidetään äitien osalta eli isät valitettavasti eivät juurikaan osallistu vanhemmuuden vapaisiin, vaikka varmasti toiveita ja haluja olisi.

Toinen ongelma on se, että nykyinen järjestelmä, jossa iso osa kuluista jää Kela-korvausten jälkeen äitien työnantajien maksettavaksi, aiheuttaa sen tilanteen, että nuoria naisia ei palkata. Heitä ei palkata töihin yhtä helposti kuin nuoria miehiä, jotka eivät kannata tätä vauvariskiä samalla tavalla mukanaan. Tämä näkyy esimerkiksi Akavan selvityksessä, jonka mukaan koulutetuista alle 35-vuotiaista naisista 36 prosenttia on ajautunut ptkätöihin, samanikäisistä koulutetuista miehistä vain 21 prosenttia. Naisia ei uskalleta palkata siinä pelossa, että vanhemmuuden kustannukset koituvat maksettavaksi.

Ja kolmas ongelma on se, että moni nuori nainen joutuu työpaikan toiveissa miettimään sitä, uskaltaako tehdä lapsia, ja se näkyy koko maassa. Meillä on ensisynnyttäjien keski-ikä noussut jo lähelle 29:ää vuotta, ja sitä ei Suomi kestä. Me tarvitsemme lapsia, etenkin jos me haluamme itsellemme eläkkeenmaksajia.

Ruotsissa tämä tilanne on hyvin toisenlainen. Ruotsi on lähtenyt ratkaisemaan tätä asiaa kahdella tavalla. Ensinnäkin sillä tavalla, että vanhemmuuden vapaat on jaettu jotakuinkin 5+5+5-mallin mukaisesti. Eli 5 kuukautta äidille, 5 kuukautta isälle ja 5 kuukautta jaetta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 120/2016 vp

vaksi molempien vanhempien kesken. Ja se toinen asia on se, että Ruotsissa monet kustannuksista korvataan työnantajalle täysimääräisesti eli niille työnantajille, joiden työntekijät lapsia saavat.

Tästä esimerkkejä:

Esimerkiksi äkillisesti sairastuneen lapsen hoitokulut Suomessa maksavat työnantajat puhtaasti itse, meilläkin saa olla jokainen vanhempi neljä päivää jokaisen lapsen sairastumisen kohdalla täydellä palkalla hoitamassa lasta kotona yleisimpien työehtosopimusten mukaan — tärkeä huomautus: yleisimpien työehtosopimusten mukaan. Ruotsissa nämä poissaolot korvataan sataprosenttisesti työnantajille.

Toinen asia on se, että Suomessa, vaikka elämme vuotta 2016, ei edes tunnusteta eikä tunnisteta raskaudesta aiheutuvia poissaoloja. Kun luin viimeksi hallituksen vuosikertomusta vuodelta 14, tällaista asiaa kuin raskaudesta aiheutuvat poissaolot ei ole olemassa, vaikka jokainen lapsia synnyttänyt nainen tietää, että niitä poissaoloja syntyy. On selvää, että niitä ei synny niin paljon sisätöissä olevalle kahdeksasta neljään istumatyötä tekeväälle naiselle mutta niitä syntyy taas yleensä paljon enemmän esimerkiksi raskasta kolmivuorotyötä, seisomatyötä tekeville siivoojille, rakennusalalla toimiville naisille ja niin edelleen. En tiedä yhtäkään naista tässä maassa, joka ei myöntäisi raskauden aiheuttavan poissaoloja. Ruotsissa raskaudesta aiheutuvat poissaolot tunnustetaan ja tunnustetaan ja niistä aiheutuvat poissaolot myös korvataan työnantajalle. Meillä raskauden aiheuttamat poissaolot menevät aivan samalla tavalla kausi-influenssan ja käden katkaisemisen joukkoon, eli työnantaja maksaa ensimmäiset 10 päivää ja sen jälkeen Kela alkaa maksaa korvauksia.

Erot Suomen ja Ruotsin välillä eivät johdu siitä, että toinen maa olisi hyvä ja toinen maa paha. Erot johtuvat ennen kaikkea siitä, että meillä ja Ruotsissa näitä ongelmia on lähdetty ratkomaan aivan eri päistä. Ruotsissa aikoinaan, jo vuosikausia sitten, näitä ongelmia on ratkottu lainsäädännöllä. Meillä Suomessa sen sijaan näitä on ratkottu työehtosopimuksilla, ja se aiheuttaa sen, että nyt meillä on maassa varmaan ehkä 250 työehtosopimusta, joissa kaikissa puhutaan vähän eri tavalla asioista. Niistä esimerkeistä, joita otan esille, puhutaan yleisimmin käytössä olevissa työehtosopimuksissa, mutta meillä on hyvin eri käytäntöjä, mikä ei ainakaan helpota lainsäätäjän tilannetta yrittää muodostaa yhteistä käytäntöä asioista, joista on sovittu hyvin eri tavoin eri työehtosopimuksissa. Ja niin kuin tiedätte: kun lainsäädännöllä yritetään puuttua ja puututaan työehtosopimuksissa sovittuihin asioihin, se tarkoittaa sitä, että jos katsomme asiaa jollain tavalla työnantajan näkökulmasta, työntekijäjärjestöt nostavat asian tapetille ja vaativat joitain oikeuksia itselleen, ja jos nostamme asioita työntekijän näkökulmasta, työnantajat vaativat joitakin asioita ja etuja itselleen. Eli ratkaisut eivät ole helppoja.

On selvää, että kun puhutaan 2 500 euron vauvarahasta, sillä on valtava merkitys etenkin pienille naisvaltaisille yrityksille, ja väitän, että mitä vähemmän yritys työllistää ja mitä naisvaltaisempi se on, sitä suurempi merkitys sillä on. Voin kertoa teille esimerkin kymmenen ihmisen fysioterapiayrityksestä, jolle kävi niin huono tuuri tai niin onnellinen satuma, että kahdeksan työntekijöistä oli yhtäikaa vauvalomalla. Hyväkuntoinen yritys joutui konkurssiin. Ei sen takia, etteikö asiakkaita olisi ollut, vaan sen takia, että yksikään yrittäjä ei pysty varautumaan näin yllätyksellisiin, äkillisiin ja isoihin kuluihin millään laskentamallilla. Ja kannattaa muistaa sekin, että kun me välillä aina kiistelemme siitä, kenen etu ajamme, kuka maksaa laskun, niin viime kädessä tässäkin asiassa laskun maksavat työntekijät. Suurimman laskun maksavat ne naiset, jotka eivät työllisty, ja suurimman maksun

Pöytäkirjan asiakohta PTK 120/2016 vp

maksavat ne naisia työllistävät työnantajat, jotka kaikesta huolimatta naisia työllistävät. Onko reilua? Ei ole. Tarvitaanko kokonaisuudistusta? No, ihan varmasti tarvitaan.

Edustaja Mäkelälle haluaisin sanoa, kun näette tässä opposition toiminnassa politikoinnin makua, että valitettavasti esimerkiksi meillä työelämävaliokunnassa kuultavat asiantuntijat olivat sen verran kriittisiä tätä asiaa kohtaan, että tunnen itse politikoivani, kun nyt puhun tämän 2 500 euron vauvarahan puolesta. Yksikään asiantuntija — yksikään asiantuntija — ei pitänyt tätä oikeana ratkaisuna. Meillä oli kaksi yrittäjäjärjestöä, jotka pitivät tätä ehkä nieltävänä ratkaisuna mutta toivoivat asiaan kokonaisratkaisua. Sen sijaan kaikki loput asiantuntijat olivat sitä mieltä, että nämä rahat tulisi käyttää johonkin muuhun ja järkevämmin, kuten täällä on esitetty.

Kun me puhumme vanhemmuuden vapaiden kokonaisratkaisusta, SAK:n malli on hyvä pohja, mutta siinäkin on omat ongelmansa. Hyvää siinä on nimenomaan se, että vanhemmuuden vapaat joustaisivat entistä enemmän, ne tarjoaisivat jokaiselle perheelle tukea nykyistä paremmin eri elämänvaiheissa. Mutta se ei huomioi riittävästi niiden perheiden tarpeita, joiden vanhemmat eivät ole työelämässä mukana. On hyvin ymmärrettävää, että SAK laatii mallinsa työntekijöiden näkökulmasta, mutta tilanteessa, jossa meillä on maassa yli 600 000 työkäistä, työkykyistä ihmistä työelämän ulkopuolella, me tarvitsemme sellaisen mallin, joka ottaa huomioon myös heidät.

19.50 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin edustaja Järviselle haluaisin todeta, kun hän vertasi tätä suomalaista rahoitusjärjestelmää Ruotsiin, että niin Ruotsissa kuin myös pääosassa Euroopan unionin maista, noin 17:ssä Euroopan unionin maista, nämä perhevapaiden kulut katetaan pääsääntöisesti työnantajamaksuilla ja Ruotsisakin se käytännössä tarkoittaa sitä, että palkansaajat eivät siihen osallistu vaan sitten se tarvittava lisärahoitus katetaan verovaroista. Siltä osin tämä Ruotsin malli on erilainen verrattuna Suomen malliin; Suomessa kuitenkin sekä palkansaajat että työnantajat molemmat osallistuvat näihin kustannuksiin.

Vastaisin sitten edustaja Jani Mäkelän kysymyksiin ja kriittisiin kannanottoihin, kun hän sanoi, että me tekisimme vastalauseen ihan tahtomattamme vain. Aivan kuten edustaja Järvinen totesi, niin myös sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa lähestulkoon kaikki asiantuntijat paitsi Yrittäjänaiset, jos näin voi todeta, olivat sitä mieltä, että tämä tarkoituspäätös on hyvä mutta esitys on väärä. Sitä perusteltiin esimerkiksi sillä, että tämä ei edistä perheväpään tasaisempaa jakautumista ja tämä ei myöskään tue niitä naisia, jotka ovat alle 80 prosentin työajassa, esimerkiksi osa-aikatyössä ja kaupan alalla, hotelli- ja ravitsemusalalla. Tältä osin tämä koskettaa ainoastaan niitä (Puhemies koputtaa) koko-aikatyössä olevia, pysyvässä työsuhhteessa olevia naisia. Tämä ei myöskään... — Anteeksi, puhemies, nyt minä siirryn. (Puhuja siirtyi puhujakorokkeelle)

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja voi siirtyä kernaasti puhujapöytäkirjaan.

Arvoisa herra puhemies! Todellakaan tämä ei kosketa niitä naisia, joilla on alle 80 prosentin työaika, ja se sulkee nimenomaan naisvaltaisia aloja pois sekä myös näitä osa-aikaisessa työssä olevia, joita on esimerkiksi hotelli- ja ravitsemusalalla ja kaupan alalla. Sitten tämä ei myöskään huomioi silpputyössä olevia ihmisiä, ja siltä osin tämä ei ole yhdenvertainen kaikille naisaloille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 120/2016 vp

Sitten täällä kritisoitiin myös sitä, että tässä ei hyödynnetty riittävästi olemassa olevaa tutkimusta, jota meillä Suomessakin on. Elikkä perhevapaat eivät kasaudu erityisesti pieniin naisvaltaisiin yrityksiin, ja kustannukset eivät ole organisaatioille eniten ongelmia aiheuttava tekijä. Niitä useammin ongelmina mainitut avainhenkilöiden poissaolot, sijaisten löytäminen, työtehtävien uudelleenjärjestely ja sijaisten koulutuskulut eivät ole ykkösongelma edes pienissä yrityksissä. Tätä hyvin kuvaavaa oli se, että nämä pienet organisaatiot eivät tällä hetkelläkään hae edes näitä korvauksia. Miten me saisimme sitten nämä yritykset hakemaan näitä korvauksia, siinäkin meillä on haasteita. Sitten nämä epäsuorat kustannukset arvioidaan suuremmaksi ongelmaksi yleisemmin niissä organisaatioissa, joissa on vähän kokemusta perhevapaista, ja sitten organisaatiot eivät hae näitä korvauksia, kuten äsken totesin.

Arvoisa puhemies! Ei oikeastaan muuta. — Kiitoksia.

19.54 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tuossa edustaja Järvisen puheenvuorossa oli sellainen mielenkiintoinen yksityiskohta, jota en ihan ymmärtänyt. Tuli esille, että asiantuntijat ja eri järjestöt eivät olisi tästä esityksestä olleet innoissaan, mutta sitten kuitenkin siellä käytännön yrityselämässä varsinkin pienissä naisvaltaisissa yrityksissä koettaisiin tämä uudistus käytännössä varsin toimivaksi. Eli olisiko tässäkin asiassa niin, että se viisaus löytyy sieltä kentältä eikä norsunluutorneista Hakaniemestä? Voisiko olla esimerkiksi näin?

Mutta kyllä nyt täytyy ihmetellä tässä tätä sosialidemokraattien valaistumista tällä kaudella oppositiossa ollessaan, kun perhevapaissa ja niiden jakamisessa riittää noin paljon parannettavaa ja korjattavaa. Hallituksessa kuitenkin ollaan oltu vuosikymmenet, edellisessä hallituksessa oli työministerin paikka, eikä näitä asioita silloin saatu muutettua. Nyt puhutaan kuin koko työelämä tasa-arvo-ongelmineen olisi keksitty tämän kyseisen esityksen käsittelyn yhteydessä näissä valiokunnissa, mikä kuulostaa varsin erikoiselta.

Mitä tulee noin yleisesti ottaen perhevapaisiin — täällä on paljon puhuttu isyydestä — nyt olisi tietysti suotavaa, että salissa olisi täällä keskustelijapuolella muitakin siitä asiasta kokemusta omaavia paikalla kuin allekirjoittanut. Niin ei näytä tällä hetkellä olevan. Eli keskustelu on varsin painottunutta, ja toivoisin saavani tähän isienkin näkökulmaa mukaan.

Omasta mielestäni asia on niin, että vastustan jyrkästi pakollista perheiden ulkopuolelta ohjailua siinä, miten heidän pitää elämänsä elää. Viisaus näissä asioissa on perheissä, ja kuten on todettu, kotihoidon tukeen tämä hallitus ei tule puuttumaan.

19.56 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Anteeksi myöhästyminen edellisestä puheenvuorosta. En pidä tapanani, mutta oli sen verran tärkeä asia. Voisi sanoa, että se edistää varmasti myös tätäkin asiaa, joka meillä nyt on käsittelyssä, ja että sinänsä tarkoitus oli hyvä.

Edellisen puhujan kritiikkiin sosialidemokraatteja kohtaan haluaisin muistuttaa, että viime kaudella pidennettiin isyysvapaata, mitä pidetään yhtenä parhaana keinona hoivavastuun tasaisemman jakamisen aikaansaamiseksi: silloin kun on kyseessä isille korvamerkitä rahaa, isät käyttävät enemmän sitä vapaata, ja siitä seuraa, että tämä työmarkkina-asetelma, joka on hoivavastuussa naisten tappioksi, pienenee. Sen lisäksi säädettiin joustava hoitoraha, jonka ajatus on nimenomaan se, että voidaan paremmin yhdistää työtä ja perhelämää ja saada myös miehet mukaan niihin hoito- ja hoivakustannuksiin, elikkä kyse on siitä, että molemmat vanhemmat voivat tehdä esimerkiksi lyhennettyä työpäivää tai osa-ai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 120/2016 vp

kaista työtä ja hoitaa sitten ristiin lasta, ja tämäkin itse asiassa tasaa kustannuksia miesvaltaisten ja naisvaltaisten alojen välillä. Että kyllä näitä toimia tässä on tehty.

Jos mietitään tämänhetkistä järjestelmää, tai sanotaan tämän lain voimaantuloa edeltävää järjestelmää, niin meillähän nyt korvataan noin 70 prosenttia niistä kustannuksista, joita työnantajalle koituu. Ja sekini on muuten sosialidemokraattien aika pitkälle rakentama malli — ja itse asiassa tuolla istuu yksi entinen ministeri, joka on ollut sitä tekemässä ja edistämässä, eli Tuula Haatainen. Että kyllä näitä tekojakin löytyy eikä pelkkiä puheita, mutta maailma ei yhdessä vaalikaudessa koskaan tule valmiiksi.

Mutta tähän esitykseen liittyen:

Tarkoitushan on äärimmäisen hyvä, mutta niin tässä kuin monissa muissakin asioissa monimutkaisiin ongelmiin ei ole helppoja vastauksia, ja tässä on nyt sorruttu siihen, että esitään helppoa vastausta monimutkaiseen ongelmaan. On aivan ymmärrettävää, että yksittäiset yritykset ottavat ilolla vastaan sen, että ne saavat riihikuivaa rahaa jostakin käyttötarkoituksesta, ilman että niillä on juurikaan velvoitteita ikään kuin sen vaikutuksen aikaansaamiseksi, mihin sillä rahalla pyritään. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa kun tästä keskusteltiin ja kuulumme asiantuntijoita, niin kuten edustaja Järvinen kertoi, tämä asiantuntijoiden kritiikki oli kyllä murskaavaa. Jos asiantuntijat olisivat saaneet päättää, he olisivat hylänneet tämän koko lakiesityksen. Mutta tästä huolimatta, että kritiikki oli kovaa, päädyimme kannattamaan tätä lakia tietyillä reunaehdoilla sen takia, että tämä kuitenkin on parempi kuin ei yhtään mitään ja tiedämme, että tätä rahaa ei tältä hallitukselta olisi saatu toisenlaiseen käyttötarkoitukseen, mikä tämänkin tavoitteen näkökulmasta olisi voinut olla parempi — esimerkiksi se, että olisi pidennetty isyysvapaata. Tällä rahalla olisi voitu pidentää isyysvapaata 21 päivällä, mikä olisi taas jakanut tätä perhevastuuta tasaisemmin ja parantanut sitä kautta naisten työmarkkina-asemaa ja sitä eroa, mikä miesvaltaisten ja naisvaltaisten työnantajien välillä on.

Mutta itse asiassa se suurin ongelma, mikä tähän malliin liittyy, on se, että työnantaja saa tämän korvauksen, vaikka äiti ei koskaan palaisikaan työnantajan palvelukseen. Eli vaikka vaikka sille työnantajalle ei aiheutuisi niitä kustannuksia, jotka tulevat sairaan lapsen hoidosta ja monesta sellaisesta asiasta, joista tässä nyt puhutaan, niin siitä huolimatta hän saa tuon korvauksen. Ja sitten toisaalta tämä automaattisesti alikompensoi sellaisen äidin työnantajaa, jolla käy huonompi onni ja jonka työntekijä esimerkiksi jää äitiysvapaalle ja sen jälkeen vanhempainvapaalle ja ehkä kotihoiton tuellekin ja jossakin vaiheessa palaa töihin ja saa joko enemmän sairautta ennen kuin jää äitiyslomalle tai sitten saa sairaan lapsen, jonka vuoksi joutuu olemaan paljon pois töistä. Osa työnantajista, jotka maksavat pientä palkkaa, saa ylikompensaation, ja ne, jotka maksavat isompaa palkkaa kuin tämä korvaus, saavat alikompensaation niistä asioista, mitä heidän kontollensa tulee. Ja ylipäätään silloin, kun pyritään korvaamaan joitakin kustannuksia, olisi kohtuullista, että korvattaisiin ikään kuin oikeita kustannuksia, niitä mitä aiheutuu, eikä vain yleisesti tällaisella yleisellä könttäsummalla.

Mutta tästä kritiikistä huolimatta ei tätä lakia kaataakaan kannata, koska tässä menee kuitenkin ehkä yrittäjyyden tukemiseen, ehkä joidenkin muiden tarkoitusten perusteella rahaa naisvaltaisille toimialoille. Mutta kyllä Suomi tarvitsee perhevapaaudistuksen, ja minusta on surullista, että valiokunnassa, esimerkiksi meillä, ei voitu vaatia perhevapaiden kokonaisuudistusta vaan päädyttiin kummallisiin kiemuroihin, joissa sitten todettiin, että ehkä se on tarpeen tai ehkä se ei ole tarpeen. Luulen, että jokainen ihminen, joka hiukankin ymmärtää työmarkkinoita, tietää, että se todellakin on tarpeen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 120/2016 vp

20.01 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Täällä monessa puheenvuorossa on tullut esille, että on hyvä, että jollakin mallilla aloitetaan. Eihän tämä varmasti mikään täydellinen ole korvaamaan vanhemmuuden kustannuksia, mutta itsekin olen sitä mieltä, että parempi tämä kuin se, että emme mitään tämän asian eteen tekisi. On äärimmäisen tärkeää, että synnytysissä olevien nuorten naisten työmarkkina-asemaa pystytään parantamaan ja toisaalta sitten naisvaltaisten yritysten kustannustaakkaa tällä tavoin helpottamaan.

Olen myöskin sitä mieltä, että pohjimmiltaan kysymys on miesten ja naisten välisistä palkkaeroista ja siitä, minkä tähden näitä kustannuksia kertyy sitten enemmän naisvaltaisille aloille, koska edelleenkin naiset herkemmin jäävät hoitamaan lapsia kotiinsa. Toki se on monella myöskin ihan selkeä arvovalinta, että näin halutaan tehdä. Mutta kun on kaikkia sellaisia malleja, joissa lähdetään ulkopuolelta sanelemaan, että tietty perhevapaa-aika kuuluu perheen isälle, tietty äidille, ja näitä ulkoapäin yritetään ohjata, niin en kyllä sellaisesta pidä enkä näe sitä parhaana mahdollisena ratkaisuna tähän asiaan, vaan on puututtava siihen asian ytimeen eli siihen, että miesten ja naisten välinen palkkaero siellä taustalla on ja sen tähden se perheitten todellinen, aito, oikea valinnanmahdollisuus on suppeampi.

Täällä on puhuttu Ruotsin mallista, ja on tietysti hyvä tosiaan muistaa se, että meidän Suomen mallissa sekä työnantajat, työntekijät että myöskin julkinen sektori osallistuvat näihin kustannuksiin — ehkä jotenkin voisi sanoa sovellettu Ruotsin malli, elikkä työnantajien kohdalla olisi tämmöinen yhteinen pooli, johon kaikki työnantajat osallistuisivat, ja sieltä sitten jaettaisiin näitä kuluja. Mutta Ruotsissa eivät sitten yksityinen ja julkinen puoli vastaavatyypisesti ole samanlaisessa vakuutusmallissa mukana. Ehkä se olisi sitten se, millä meidän Suomessa kannattaisi tätä omaa mallia lähteä eteenpäin kehittämään.

20.03 Tuula Haatainen sd: Arvoisa herra puhemies! Kuuntelin tässä tuolta salin taikasasta puheenvuoroa, jossa annettiin ymmärtää, että ikään kuin tämä nyt olisi ihan ensimmäinen näitä työnantajakustannuksia tasaava uudistus. Ollessani hallituksessa, Vanhasen ensimmäisessä hallituksessa, tätä asiaa kovasti käytiin läpi ja selvitettiin: tästä tehtiin kokonainen selvitys, tutkittiin myös Ruotsin mallia ja verrattiin siihen, mikä on Suomen malli. Silloin päädyttiin ratkaisuun, jossa pystyttiin äitiyspäivärahaa nostamaan 90 prosenttiin, eli nyt se parin kuukauden ajalta maksetaan työnantajalle, jos hän TESissä sitten antaa sen 3 kuukauden palkallisen vapaan. Sen jälkeen tulee sitten sairauspäivärahaa eli äitiyspäivärahaa ja vanhempainrahaa isälle, ja sitä voi jakaa.

Nyt tässä olisi tietysti ollut semmoinen edullisempikin malli, että sitä 90 prosentin korvausta olisi jatkettu koko sen 3 kuukauden ajalle. Mutta silloin kun tämä uudistus tehtiin, kun olin ministerinä, niin sen vaikutus oli iso työmarkkinakentässä, koska silloin palvelualojen, PAMin ja muiden alojen, naiset ja erityisesti synnytysikäiset naiset pääsivät tämän piiriin ja heille alettiin maksaa 3 kuukaudelta täyttä palkkaa, jota he eivät olleet aiemmin saaneet. Näin ollen sillä kannustettiin työnantajia myös näissä sopimuksissa pääsemään tähän. Mutta Suomessa näistä neuvotellaan rahoittajien kanssa, ja on tärkeätä, että siinä ovat palkansaajat ja työnantajat mukana.

Selkeyttä systeemiin tarvittaisiin ja kipeästi tarvittaisiin nyt tätä uudistusta, jotta saataisiin selkeämpi systeemi ja saataisiin isä kannustettua pitämään näitä vapaita.

20.05 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Aivan kuten edustaja Filatov sanoi, vanhemmuuden vapaista nyt jo korvataan 70 prosenttia niiden lakisääteisistä kuluista. Mutta pitää huomioida, että yleisimpien työehtosopimusten mukaan äidille maksetaan täysi palk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 120/2016 vp

ka 3 ensimmäiseltä kuukaudelta ja tämä 30 prosentin erotus palkasta jää aivan puhtaasti työnantajan maksettavaksi.

Edustaja Kiljunen, en sanallakaan omassa puheenvuorossani sanonut mitään siitä, miten rahat Ruotsissa kerätään. Sanoin, että Ruotsissa työnantajille, niille työnantajille, joiden työntekijät lapsia saavat, korvataan sataprosenttisesti ne kulut, jotka aiheutuvat esimerkiksi raskauden aiheuttamista poissaoloista tai äkillisesti sairastuneen alle 10-vuotiaan lapsen hoitokuluista. Eli ne korvataan yhteisesti juuri niille yrityksille, joiden työntekijät lapsia saavat.

Kun sanotte — ja tiedän, että myöskin THL:n tutkija sanoo — että ongelmat eivät kasaannu pieniin yrityksiin, on aivan selvää, että eivät raskaudet mitenkään kasaudu pieniin yrityksiin, mutta niiden seuraukset kasaantuvat. Jos työnantajalla on yksi työntekijä, on selvää, että kun se työntekijä on raskaana ja vanhemmuuden vapailla, sillä on aivan kohtalokas merkitys yritykselle. Jos yrityksessä on 100 työntekijää ja vaikka 10 on samaan aikaan raskaana tai vanhemmuuden vapaalla, niin työnantaja pystyy kuitenkin jollain tavalla vielä sumplimaan.

Ihan viimeisenä asiana: Täälläkin on puhuttu välillisistä kuluista eli sijaisen aiheuttamista rekrytointi- ja palkkakuluista. Toivon, että keskustelu niiden kulujen korvaamisesta lopetetaan, koska kukaan tässä maassa ei — eivät edes yrittäjäjärjestöt — edes vaadi niitä korvattaviksi.

20.07 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Itse olen yrittäjiltä kuullut, että todellakin tuo summa, mikä jää sitten yrittäjän maksettavaksi äitiyden takia, on noin 2 500—3 000, ja jos tämä kustannus tässä nyt tulee korvattua, niin onhan se nyt ilman muuta selvää, että se on tasa-arvoteko. Tässä 2 500—3 000:ssahan ei ole mukana sairaan lapsen hoitokuluja, joita sitten taas esimerkiksi naisyrittäjät ovat usein noihin kustannuksiin mukaan laskeneet. Elikä tasa-arvo tällä lisääntyy, ja pikkasen nyt harmittaa, että minusta tätä esitystä nyt on vähän liiankin paljon moitittu. Tässä on paljon hyvää. Mutta pitäisi nyt pitää ne puurot ja vellit erillään ja ymmärtää se, että tämän esityksen tarkoitus on toinen asia, että se hoivavastuun tasaisempi jakaminen on sitten ihan oma messunsa ja se on ihan oma kokonaisuutensa. Käsittäkseni tätä rahaa ei olisi siihen voinut käyttää, koska tässä on vähän eri rahoista kysymys.

Eli perhevapaajärjestelmä kaipaa kokonaisuudistusta, se on oma kokonaisuutensa, ja itse haluan ainakin lämpimästi siihen hallitusta kannustaa, mutta ei nyt haukuta tätäkään esitystä liikaa, kun tämä on ihan hyvä juttu kuitenkin.

20.08 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kuten täällä on nyt selkeästi tullut esille, tätä lakiesitystä ei kummassakaan valiokunnassa, ei sosiaali- ja terveysvaliokunnassa eikä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa, oikeasti yksikään asiantuntija kannattanut. Erityisen mielenkiintoista oli se, etteivät edes yrittäjäjärjestöt nähneet tätä esitystä hyvänä, kun olisi kuvitellut, että sieltä tulee sitten kannatusta tälle asialle. Siinä nähtiin joitain hyviä piirteitä, mutta myös yrittäjäjärjestöt olisivat toivoneet, että ratkaisu tähän ongelmaan olisi ollut jotain muuta kuin tämä, mitä hallitus nyt esittää.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa oli melko yhtenäinen käsitys siitä, että perhevapaajärjestelmän kokonaisuudistaminen on välttämätöntä, sillä tämmöiset helpot ja yksittäiset ratkaisut eivät sitä perusongelmaa kyllä tule poistamaan. Olen kyllä sitä mieltä, että se

Pöytäkirjan asiakohta PTK 120/2016 vp

perusongelma on siinä, että vanhempainvapaat eivät jakaudu tasaisesti isille ja äideille, ja tämän eteen on tehtävä työtä.

20.09 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Filatov toi esiin edellisen hallituksen niitä harvoja hyviä tekoja, kun puhuttiin isyysvapaiden järjestelmän selkeyttämisestä. Oma kokemukseni työelämässä pohjautuu molempiin järjestelmiin eli vanhaan isyysvapaaseen ja uuteen, ja se on aivan selvä asia jokaisen näitä kokeneen mielestä, että uusi järjestelmä on parempi, selkeämpi ja joustavampi aivan kaiken mahdollisen kannalta, jopa sen itse tuen hakemisen kannalta.

Nyt kuitenkin tämä politikointi, jota tässä asiassa kritisoin, tulee esille siinä, että näitä naisten tasa-arvon nimissä vaadittuja muutoksia, joista nyt puhutaan, ei tehty viime kaudella, kun sekä SDP että perhevapaiden asioissa viime aikoina irtiottoja esittänyt kokoomus olivat hallituksessa ja olisi ollut kaikki valta tehdä ne. Miksi niistä puhutaan nyt eikä viime kaudella tehty?

20.10 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Mäkelälle: Viime kaudella lisättiin nimenomaan isäkiintiöitä, mikä on se keino, jota kaikki asiantuntijat tässäkin tilanteessa suosittelivat. Ei ihan kannata kyllä mollata edeltäjänsä, ennen kuin ottaa peilin käteen.

Mutta parista asiasta:

Kuulin, että edustaja Eloranta sanoi, että Yrittäjien mukaan vanhemmuuden vapaiden kustannukset äidille ovat noin 2 500. Nämä kustannukset tietysti vaihtelevat hyvin paljon riippuen siitä, mikä on äidin palkka, kuinka paljon sairauspoissaoloja aiheutuu, ovatko hänen lapsensa sairaita vai eivät ja niin edelleen. Kustannukset ovat hyvin venyviä ja joustavia, mutta Yrittäjänaiset on laskenut, että esimerkiksi sillä keskimääräisellä suomalaisella palkalla, joka on noin 3 300 euroa, kustannukset saattavat olla keskimäärin noin 17 000—18 000 euroa. Tiedän, että siinä on kysymymerkkeitä, mutta oleellista on myös se, että lähemme Suomessa selvittämään sitä, kuinka paljon raskauksien takia esimerkiksi ollaan poissa. Se on se syy, minkä takia eduskunnan naisverkosto on nyt tehnyt toimenpidealituksen siitä, että Suomessa todellakin selvitettäisiin sitä, mitkä raskaana olevien naisten poissaoloista aiheutuvat flunssasta tai käden katkeamisesta ja mitkä itse asiassa raskaudesta.

Ruotsissa on saavutettu tasaisempi hoivavastuu. Siellä isät pitävät noin 25 prosenttia vanhemmuuden vapaista, ja siinä on kaksi tekijää, toisaalta kiintiöt ja toisaalta yhteisesti korvatut kulut, jotka saavat aikaan sen, että työnantajat myös kannustavat isiä jäämään vanhemmuuden vapaille.

Mutta kuten sanottu, tämä on hyvä askel mutta monimutkaistaa järjestelmää edelleen, ja sen takia toivomme ja odotamme kokonaisuudistusta.

20.12 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Ehkä perussuomalaisten logiikalla on vaikea ymmärtää, että parantamalla isien asemaa voidaan parantaa äitien asemaa, ja nimenomaan isyysvapaan lisääminen on yksi niistä välineistä, joilla parannetaan naisten työmarkkina-asemaa. Tämän vuoksi se oli tasa-arvoteko niin naisten näkökulmasta kuin miestenkin näkökulmasta. Toinen, joka mahdollistaa yhteisen hoivan, on tämä joustava hoitoraha, ja se oli oikeastaan, voisi sanoa, melkeinpä vallankumouksellinen ajatus siinä mielessä, että kun meillä moni vanhemmista haluaisi tehdä mieluummin osa-aikatyötä tai lyhennettyä työpäivää mutta se ei ole taloudellisesti mahdollista, niin ministeri Huovinen, joka silloin oli

Pöytäkirjan asiakohta PTK 120/2016 vp

sosiaali- ja terveysministerinä, teki kyllä todella hyvää työtä tämän asian eteenpäinviemiseksi. Eli kyllä niitä tekoja tehtiin viime kaudella.

Mutta itse ajattelen sillä tavalla, että kun pyritään korvaamaan kustannuksia, niin pitäisi ehkä ennemminkin lähteä etsimään ratkaisua tältä pohjalta, joka meillä on olemassa, ja laajentaa niitä korvauserusteita, mihin edustaja Järvinenkin tässä viittasi, niitä kustannuksia, joita me emme nyt tunnista äitiydestä johtuviksi, ja niitä kustannuksia, joita sitten tässä nykyjärjestelmässä ei kompensoida. Elikkä laajentamalla sitä kompensatiopohjaa ja korottamalla kustannustasoa saisimme kustannustehokkaamman mallin, joka kohtelisi oikeudenmukaisemmin erilaisia työpaikkoja ja työnantajia.

Yksi asia, jonka vielä haluan sanoa, joka mielestäni on valuvirhe tässä laissa, liittyy tähän adoptioäidin korvaukseen. Äitiydestä saa korvauksen nimenomaan sen vuoksi, että se on biologinen ominaisuus ja siitä seuraa tiettyjä asioita, mutta adoptioisä ja adoptioäiti ovat itse asiassa aika lailla samalla viivalla. Heillä voi kummalla tahansa olla se hoivavastuu, koska harvoin imeväisikäisiä lapsia adoptoidaan, ja jos adoptoidaankin, niin äiti, joka ei ole biologisesti lasta synnyttänyt, ei häntä myöskään imetä.

20.14 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Todellakin halusin vielä puheenvuoron muistuttakseni tästä asiasta, minkä edustaja Järvinen otti esille. Täällä eduskunnan naisverkosto keräsi nimiä aloitteeseen, joka koskisi sitä, että katsottaisiin, minkä verran näitä raskaudesta johtuvia poissaoloja on, että niitä tilastoitaisiin, jotta saataisiin sitten paremmin selville, mitkä johtuvat itse asiassa raskaudesta ja mitkä ovat sitten kenties joihinkin muihin asioihin, sairauteen, liittyviä poissaoloja.

Sitten yleensäkin tästä suomalaisesta järjestelmästä: Kun siinä on todellakin näitä maksamiehiä, on työnantaja, työntekijä itse ja myöskin julkinen sektori, ja toisaalta sitten meidän järjestelmä jakautuu useampaan palaan, elikkä siellä on biologiselle äidille varattu synnytyksestä johtuva äitiyslomakausi, sitten siellä on vanhempainvapaakausi, jossa voidaan jakaa tätä hoivavastuuta, ja sitten tämä kotihoidon tuki, niin tämä on mahdollistanut sen, että meillä on mahdollista pitää lapsi pidempään kotona ja vanhemmat voivat osallistua tähän lapsen hoivaan.

Muistan, kun Euroopan parlamentissa lähdettiin eurooppalaisella lainsäädännöllä tekemään tällaista niin sanottua raskaussuojeludirektiiviä, jossa ajatuksena oli se, että kyllä haluaisimme tällaisen pohjoismaisen mallin, ja sitä monet Itä-Euroopan maat pitivät sellaisena unelmana, että sitä kohdin halutaan. Mutta vakava virhe oli se, että siellä lähdettiin sellaisesta mallista, että se on täysin palkallinen ja sen maksaa työnantaja kokonaisuudessaan. Se oli aivan selvä, että se tyssäsi neuvostoon, ja sen takia tässä asiassa ei päästy siellä eteenpäin.

Siinä mielessä täytyy sanoa niin kuin ruotsalaiset kollegat silloin totesivat, että tämä on niitä asioita, jotka kuuluvat jäsenvaltioille, että meillä on niin erilaiset historialliset taustat, ja jos me lähdemme viemään jotakin yhtä mallia koko Eurooppaan, niin siitä ei kyllä tule yhtikäs mitään, koska nämä sosiaaliturvajärjestelmät pohjimmiltaan, maksuserusteiltaan ja muilta, ovat niin kansallisia. Meidän varmasti täytyy miettiä, miten tätä meidän mallia saadaan entistä parempaan suuntaan. Kotihoidon tuesta emme kyllä kristillisdemokraattienä halua lähteä tinkimään, mutta sen sijaan näihin ansiosidonnaisiin vapaisiin tarvitaan nykyistä parempaa joustavuutta, koska työelämäkin (Puhemies koputtaa) on entistä joustavampaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 120/2016 vp

20.16 Eeva-Johanna Eloranta sd: Haluan edustaja Järvisen puheenvuoroon liittyen tarkentaa, että kun puhuin tästä 2 500—3 000:sta, niin näissä ovat kyseessä juuri ne kustannukset, jotka tulevat välittömästi äitiyslomaan liittyen, ja niissä ei ole mukana laskettuna muun muassa sairaan lapsen hoitokuluja tai niitä sairauslomapoissaoloja, joita saattaa ylimääräisenä liittyä raskauteen. Tässä on siis kyse siitä, mikä jää yrittäjän korvattavaksi sen jälkeen, kun hän on muista kustannuksista saanut korvauksen.

Niin kuin edustaja Kiljunen sitten taas ensimmäisessä puheenvuorossaan totesi, niin ylipäätään, kun oli selvitetty näitä lapsen saamisesta aiheutuvia vaivoja yrittäjälle, ne kulut olivat muistaakseni vasta 4. tai 3. sijalla, ja siellä todellakin tärkeimpänä oli se vaiva siitä, mikä oli sijaisen rekrytoinnissa ja sijaisen opettamisessa, opastuksessa ja tällaisessa. Tämän kustannukset eivät olleet siellä kärkipäässä. Sitten vielä myös asiantuntijakuulemisessa tuli esille, että läheskään kaikki yrittäjät eivät niitä korvauksia edes hae. Että kaikenlaisia tähän liittyy.

Mutta todellakin sitä kokonaisuudistusta perhevapaajärjestelmän osalta kaivataan ja toivottavasti saadaan se tänne vielä tällä eduskuntakaudella.

20.18 Heli Järvinen vihr: Arvoisa herra puhemies! Vanhemmuuden vapaista aiheutuvat kulut vaihtelevat myös kovin paljon aivan pienistä summista todella isoihin summiin riippuen puhtaasti siitä, paljonko on äidin palkka, kuinka kauan hän on poissa — kaikki äidithän eivät edes pidä äitiyslomaa täysimääräisesti — ja riippuen myös isosti siitä, minkä työehtosopimuksen alaisina äidit työskentelevät. Eli jos heillä on käytössään näitä yleisimmin käytössä olevia työehtosopimuksia, summat nousevat helposti suuriksi, kun yrittäjät maksavat ensimmäiseltä 3 kuukaudelta tämän 30 prosentin erotuksen. Jos taas työehtosopimus on sellainen, että sitä ei tarvitse maksaa, summat jäävät pienemmiksi. Sen takia on vaikea arvioida yhtään mitään tarkkaa summaa. Toki yleisiä laskelmia tästäkin on.

Edustaja Filatov piti hyvän puheenvuoron siitä, mitkä ovat tämän ratkaisun ongelmat ja mitkä ovat toisaalta tämän ratkaisun edut. Olemme tämän esityksen takana siitäkin huolimatta, että aika moneen suuntaan joutuu selittämään, miksi juuri tällainen ratkaisu on valittu kaikkien muiden ratkaisujen sijaan. Toivottavaa tietysti on se, että jatkossa ja tulevaisuudessa vanhemmuuden kustannuksia ei maksettaisi oletusten perusteella könttänä vaan aidosti niiden kulujen mukaan, jotka raskaana olevista naisista ja vauvoja tähän maahan saavista äideistä aiheutuvat. Silloin saamme taatusti ensinnäkin maahan lisää lapsia ja toisaalta parannettua huomattavasti nuorten naisten työmarkkina-asemaa.

20.20 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa puhemies! Työnantajalla on näkökanta, että työn tekeminen on koko ajan markkinaehtoista, että maailma niin kuin sanelee näitä ehtoja. Siinä ei ole kysymys tasa-arvosta vaan ainoastaan siitä, onko työnteko kannattavaa. Jokaiselle työnantajalle työntekijä on sijoitus, oli se mies tai nainen. Nyt kun lähdetään hakemaan työmarkkinoilta esimerkiksi naista, hedelmällisessä iässä olevaa, niin kyllä varmasti siinä mietitään sitä raskausaikaa. Kyllä se on yksi iso osa siinä työn tekemisessä, jos aletaan lomalla olemaan. Minä en sitä sano, onko se hyvä tai paha, mutta se on kustannuskysymys, ja tähän täytyy pureutua. Täällä on varmasti monella viisaampi pää kuin minulla, mutta minä ainakin olen nähnyt monta kertaa sen, että kun on mies tai nainen siinä työmarkkinoilla, niin se raskaus on yksi osatekijä, se on pelote.

Naiset ovat monta kertaa — ainakin sillä alalla, missä minä olen ollut — paljon tuottavampia, mutta tämä on semmoinen loukku, johonka tipautetaan, ja se pitää yrittää nyt hal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 120/2016 vp

lituksen ja valtiovallan korjata sillä tavalla, että näitä työpaikkoja syntyy. Työnantaja ei ole sitä varten tuolla markkinoilla, että se työtä teettäisi, vaan että se tekee tulosta, ja sen kautta syntyy työtä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 163/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.